

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Brně rozhodl předsedou senátu JUDr. Miroslavem Králem jako samosoudcem ve věci

žalobce:	a) H.H. , narozený dne XXXXX bytem XXXXX zastoupený advokátem JUDr. Petr Procházka sídlem náměstí Svobody 77/12, 602 00, Brno
žalobkyně:	b) M.B. , narozená dne XXXXX bytem XXXXX zastoupená advokátem JUDr. Petr Procházka sídlem Nám. Svobody 12, 602 00, Brno
proti žalovanému:	XXXXX , IČO: XXXXX sídlem XXXXX

o 7.500.000,-Kč - nemajetková újma

takto:

- I. Žaloba žalobců, aby žalovaný byl uznán povinným zaplatit žalobci a) částku ve výši 4.500.00 Kč a žalobkyni b) částku ve výši 3.000.000 Kč, se zamítá.

II. Žalovanému se náhrada nákladů řízení nepřiznává.

III. České republice - Městskému soudu v Brně se svědečné ve výši 432 Kč nepřiznává.

Odůvodnění:

1. Žalobci se svojí žalobou podanou k Městskému soudu v Brně domáhali vydání rozhodnutí, jímž by soud uznal žalovaného povinným zaplatit žalobci a) 4.500.000 Kč a žalobkyni b) 3.000.000 Kč, neboť dne XXXXX došlo k dopravní nehodě na ulici K., kdy řidič MHD, zaměstnanec provozovatele dopravního prostředku XXXXX řídil trolejbus MHD Brno, typ 14 TR, evidenčního čísla XXXXX a při odbočování z ulice C. vpravo na ulici K. při průjezdu přes přechod pro chodce zachytil pravou stranou trolejbusu, v prostoru pravého předního kola chodkyni J.H.(matku žalobce a), dceru žalobkyně b)) přecházející na svit zeleného světla, která při pádu utrpěla smrtelné zranění, kterému téhož dne podlehl. Dne 22.10.2013 bylo doručeno Oznámení o poskytnutí zálohy pojistného plnění z pojištění odpovědnosti (povinné ručení) pojišťovny Kooperativa o vyplacení zálohy pojistného plnění z pojistné události č. XXXXX. Výše zálohy pojistného plnění činila 253.976 Kč a představuje 50% zálohy náhrady sestávající se z jednorázového odškodnění syna ve výši 120.000 Kč, jednorázového odškodnění matky ve výši 120.000 Kč, nákladů pohřbu ve výši 12.299 Kč, smuteční hostiny ve výši 808 Kč, vsyp ve výši 569 Kč a z nájmu hrobového místa ve výši 300 Kč. Dne 27.6.2014 bylo doručeno další oznámení o poskytnutí zálohy pojistného plnění o vyplacení doplatku pojistného plnění z pojistné události č. XXXXX, jež činila 253.976 Kč a sestává se z 50% doplatku náhrad z jednorázového odškodnění syna ve výši 120.000 Kč, z jednorázového odškodnění matky ve výši 120.000 Kč, náklady pohřbu ve výši 12.299 Kč, smuteční hostiny ve výši 808 Kč, z vsypu ve výši 569 Kč a z nájmu hrobového místa ve výši 300 Kč. Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 1.4.2014, jež nabyl právní moci dne 24.4.2014 byl uznán řidič J.S.vinným ze spáchání přečinu usmrcení z nedbalosti dle § 143 odst. 1, odst. 2 trestního zákona, za což byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání dvou roků s podmíněným odkladem na zkušební dobu v trvání tří roků a k zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu 12 měsíců. Touto událostí byla žalobci a) způsobena mimořádně závažná nemateriální újma, neboť tento nebyl nikdy ženatý, téměř veškerý rodinný život sdílel toliko se svojí matkou, která byla přiměřeně aktivní, zdravá, soběstačná, vedla domácnost, udržovala rodinné vztahy a v rámci možností pečovala o svoji matku - žalobkyni b), kterou téměř denně navštěvovala v místě jejího pobytu - v Domově pro seniory. Vzhledem k žalobcově synovskému vztahu s matkou, představuje její smrt zásah, který má pro soukromý život žalobcem a) trvalý a zásadní charakter, takže jej vnímá jako silnou, citovou a duševní ztrátu, jako újmu snižující jeho hodnotu, důstojnost a vážnost ve společnosti. Smrt matky výrazně ovlivnila jeho budoucí plány v zaměstnání a v soukromém životě, neboť cítí silnou materiální povinnost zajišťovat své babičce - žalobkyni b) kontakt a citové zázemí. Prázdnota způsobena ztrátou milované osoby a způsob, jakým bylo úmrtí zapříčiněno, jakož i místo, kde došlo k nehodě a snaha citově zaplnit místo své maminky ve vztahu ke své babičce, byla příčinnou toho, že postupně žalobce a) začal sám na sobě pozorovat projevy se psychické změny spojené s úmrtím.
2. Rovněž u žalobkyně b) se jedná o mimořádně závažnou nemateriální újmu způsobenou smrtí blízké osoby - dcery, která denně zprostředkovávala veškeré sociální a kulturní vazby své maminky s okolním světem a nepravidelně i se svým vnukem - žalobcem a), který žalobkyni b) navštěvoval dle svých možností v Domově pro seniory. Žalobkyně b) není ve věku ani v situaci, kdy by mohla navazovat nové citové a sociální kontakty a vazby, potřebuje jak péči fyzickou, tak i psychickou, kterou očekávala a dostávala se jí právě od zemřelé dcery, jejíž ztráta představuje nezměrnou

citovou zátěž. Žalobkyně b) na dceru stále vzpomíná a myslí, neboť její přítomnost byla pro ni jediným světlým momentem celého dne v Domově pro seniory. Vzhledem k jejich vztahu představuje smrt J.H.zásah, který má pro soukromý život žalobkyně b) trvalý a zásadní charakter, který vnímá jako újmu snižující její důstojnost a vážnost ve společnosti.

3. S ohledem na hluboký a nereparovatelný zásah do osobních práv na soukromý a rodinný život, nemajetkovou újmu způsobenou smrtí blízké osoby, uplatňuje žalobce a) nárok na jednostranné odškodnění ve výši 4.500.000 Kč a žalobkyně b) ve výši 3.000.000 Kč.
4. Žalovaný ve svém písemném vyjádření se k žalobě navrhl její zamítnutí, neboť žalobci vychází z nesprávného právního předpisu, a to zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (o.z.) K tragické události - k dopravní nehodě a usmrcení J.H.došlo dne XXXXX. Zákon č. 89/2012 Sb. nabyl účinnosti až 1.1.2014, přičemž dle přechodných ustanovení tohoto se vznik osobních práv, jakož i práva a povinnosti v z nich vzniklé přede dnem nabytí účinnosti zákona posuzují podle dosavadních právních předpisů. Ve spojitosti s ust. § 3079 odst. 1 tohoto zákona se právo na náhradu škody vzniklé porušením povinností stanovené právními předpisy, k němuž došlo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, posuzuje podle dosavadních právních předpisů. Dle názoru žalovaného se tak nelze dovolávat nároku, které jsou přiznány normou, která nebyla účinná v době rozhodné skutečnosti. Pokud žalobci opírají svůj nárok dle žalobního návrhu o porušení právní povinnosti z hrubé nedbalosti, spočívající "v cinickém přístupu k prevenci v tak nebezpečné oblasti, jako je městská hromadná doprava", nemůže se k němu žalovaný vyjádřit, neboť zmíněné hrubé porušení povinnosti není žalobci nikterak hlouběji specifikováno. K nečinnosti žalovaného, který údajně neučinil žádná další opatření ke zvýšení bezpečnosti chodců na "inkriminovaném místě" žalovaný upozorňuje, že tento není vlastníkem komunikace, a tedy nemá možnost ji jakkoli upravit. Pokud se týká tvrzených rodinných vazeb, žalovaný tento není schopen se vyjádřit, ponechává na úvaze soudu, zda žalobci dostatečným způsobem prokázali svá tvrzení. Částka, jež byla poskytnuta žalobcům ve výši 507.952 Kč představující jednorázové odškodnění syna a matky, náklady pohřbu, smuteční hostiny, vysp a nájem hrobového místa považuje žalovaný za dostatečnou satisfakci za vzniklou újmu žalobcům.
5. Dle názoru žalovaného nelze další satisfakci žalobcům přiznat, neboť nebyla splněna podmínka pro takovéto razantní navýšení, jež žalobci požadují. Podmínka spočívá ve značně výraznějším zásahu do soukromí pozůstalých, než v jakém dochází v obvyklých případech běžných vztahů v rodině, tedy při zásahu do značně kvalitativně rozvinutějších a výrazně hlouběji vyvinutých rodinných vztahů, nad obvyklou úroveň takovýchto vztahů ve společnosti. Žalobcům se však nepodařilo prokázat, že by byla splněna podmínka mimořádnosti daného případu. V neposlední řadě žalovaný vznesl námitku promlčení.
6. Zásadní otázkou pro tento spor byla otázka určení právního předpisu, který bude upravovat zjištěný skutkový stav, tedy zdali soud užije ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., jak navrhovali žalobci s odkazem na ustanovení § 3028 odst. 3 ve spojení s § 3079 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. či ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., na které odkazoval ve svém vyjádření žalovaný.
7. Pokud se týká námítky žalobců ohledně užití právní úpravy zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, účinného od 1.1.2014 uvádí k tomu následující: Dle ustanovení § 3028 odst. 3 a § 3079 odst. 1 o.z. soud dovozuje, že věc je třeba posuzovat podle dosavadních předpisů, tedy dle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31.12.2013, neboť ke škodné události došlo před 1.1.2014. Uvedená přechodná ustanovení občanského zákoníku jsou projevem obecné zásady zákazu rektroaktivity, jež je konkretizací požadavku právní jistoty subjektu práva. Zákaz rektroaktivity podle ustálené judikatury Ústavního soudu spočívá v tom, že podle současné právní normy zásadně není možné posuzovat lidské chování, právní skutečnosti či právní vztahy, jež se

uskutečnily dříve, než právní norma nabyla účinnosti. Zákaz zpětné účinnosti právních norem vychází z principu, podle něhož každý musí mít možnost vědět, které jednání je zakázané, aby mohl být za porušení zákazu volán k odpovědnosti. Tento zákaz souvisí i s funkcí právních norem, které svým adresátům ukládají, jak se mají chovat po jejich účinnosti, a proto zásadně platí jen do budoucna. Výjimku v oblasti náhrady újmy pak představuje pouze ustanovení § 3079 odst. 2 o.z., který umožňuje přiznat poškozenému náhradu nemajetkové újmy, ikdyž je jinak pro posouzení konkrétní věci rozhodným právem předchozí právní úprava. První podmínkou pro použití pozdějšího předpisu podle přechodového ustanovení § 3079 odst. 2 o.z. je, že soud nerozhodl (pravomocně) o náhradě škody ke dni nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., tj. k 1.1.2014. Druhou podmínkou je návrh poškozeného, aby byla přiznána i náhrada nemajetkové újmy podle o.z. Obě tyto podmínky byly v daném případě splněny, neboť žalobci takovýto návrh učinili v průběhu řízení, které nebylo v době nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb. skončeno. Třetí podmínkou je existence mimořádných důvodů hodných zvláštního zřetele, kdy setrvání na dosavadní úpravě by ve výsledku znamenalo rozpor s dobrými mravy vedoucí ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění. Z tohoto důvodu soud provedl poměrně obsáhlé dokazování, a to jak výsledkem účastníků, tak výsledkem svědků, kdy z tohoto dokazování nebylo soudem zjištěno, že by v daném případě existovaly mimořádné důvody hodné zvláštního zřetele, které by akcelerovaly užití právní úpravy účinné od 1.1.2014. V provedeném dokazování vzal soud za prokázané, že vztahy mezi žalobci a zemřelou byly standardními rodinnými vztahy, které nikterak nevybočovaly z obvyklých rodinných, sociálních, zdravotních či ekonomických vazeb v rámci rodiny. Žádný z členů rodiny nebyl finančně, sociálně, majetkově či podobně odkázán na dalšího člena rodiny, a pokud se tyto osoby vzájemně navštěvovaly, případně spolu vedly společnou domácnost, tak tato vazba nevykazovala jiné znaky, než znaky standardních rodinných vztahů. Pokud se týká samotné dopravní nehody (ze dne XXXXX) ani při této soud neshledal naplnění třetí kumulativní zákonné podmínky, a to existence mimořádných důvodů hodných zvláštního zřetele, neboť v průběhu řízení nebylo ani tvrzeno ani prokázáno, že by škudce způsobil škodu úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvlášť zavrženíhodné, za kterou lze považovat takovou pohnutku, která je v příkrém rozporu s morálkou občanského soužití a svědčí zpravidla o morální bezcitnosti, zvrhlosti a bezohledném sobectví, o pohrdavém postoji k základním lidským hodnotám, zejména k lidskému životu.

8. Ačkolí není pochyb o protiprávnosti a společensky neakceptovatelném počínání žalovaného, nelze to považovat za mimořádný důvod hodný zvláštního zřetele ve smyslu ust. § 3079 o.z., jak uvádí žalobci. Protiprávnost je znakem každého trestného činu a vzhledem k tomu, že trestný čin je vždy jednání společensky škodlivé, bude v každém případě i společensky odsouzeníhodné. Na druhou stranu né každý případ, kdy újma byla způsobena trestním činem, lze považovat bez dalšího za mimořádný důvod zvláštního zřetele ve smyslu § 3079 o.z. Ze všech shora uvedených důvodů, jakož i s ohledem na to, že jde o právní poměry (práva a povinnosti) vzniklé před 1.1.2014 a k porušení právní povinnosti stanovené právními předpisy (respektive ke škodné události, s níž zákon spojuje vznik povinnosti k náhradě škody bez ohledu na zavinění, porušení právní povinnosti) došlo rovněž před 1.1.2014, soud v daném případě podřadil zjištěný skutkový stav pod ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku účinného do 31.12.2013.
9. K otázce promlčení, soud uvádí následující: Uplatní-li žalobci jako pozůstalí nárok na jednorázové odškodnění (§ 444 odst. 3 o.z.) za škodu způsobenou usmrcením a odpovědnost za úmrtí matky, dcery je dovozována z dopravní nehody, pak okolnost podstatnou pro úsudek o odpovědném subjektu je vědomost o tom, kdo je odpovědný za dopravní nehodu. V dané věci je pro rozhodnutí významné řešení právní otázky počátku běhu subjektivní promlčecí doby (§ 106 odst. 1 o.z.) z hlediska rozsahu skutkových tvrzení, na jejichž podkladě lze dovodit odpovědnost konkrétního subjektu za škodu způsobenou dopravní nehodou, kterou posoudil Městský soud v Brně ve věci vedené pod sp.zn. 9 T 295/2013. Zásadně platí, že nárok na náhradu škody, lze u soudu uplatnit,

jakmile má poškozený k dispozici takové informace o okolnostech vzniku škody, v jejímž světle se jeví odpovědnost určité konkrétní osoby dostatečně pravděpodobnou. Samozřejmě nejde o znalost definitivního výsledku šetření příslušných orgánů, ani o nezpochybnitelnou jistotu v určení osoby odpovědné za vznik škody, neboť i ta je předmětem dokazování v soudním řízení. Soud vychází z předpokladu, že po poškozeném, který ví o vzniku škody, lze požadovat, aby nárok u soudu uplatnil, jakmile má k dispozici takové informace o okolnostech vzniku škody, z nich lze usoudit, že určitá osoba za škodu odpovídá - jeví se odpovědnost určité konkrétní osoby dostatečně pravděpodobnou (rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.4.2006 pod sp.zn. 25 Cdo 359/2005, ze dne 26.4.2012 pod sp.zn. 25 Cdo 4311/2010). K tomu slouží nejen informace o totožnosti druhého účastníka střetu vozidel, což je z pravidla po nehodě vzápětí jasné, kdo je účastníkem dopravní nehody, ale samozřejmě potřebné jsou též informace o skutkových okolnostech, týkající se průběhu nehodového děje, které by zakládaly opodstatněnou vědomost o účasti na způsobení vzniklé škody. Nehledě k tomu, že zákon v ustanovení § 106 odst. 1 o.z. vychází z prokázané vědomosti poškozeného, nikoli z předpokladu, že o určitých skutečnostech se poškozený mohl nebo měl dozvědět v okamžiku, kdy byly známy jinému, byť příslušníku jeho rodiny. V dané věci je podstatné, že příčiny dopravní nehody, jež jsou rozhodující pro určení osoby odpovědné za škodu, vyšetřovala policie a z výsledků šetření se pak případně podávaly informace, které by byly způsobitelné k závěru o odpovědnosti druhého účastníka dopravní nehody (řidiče, žalovaného). K dopravní nehodě, při které byla usmrcena J.H.došlo dne XXXXX, přičemž žaloba byla podána k Městskému soudu v Brně až dne 19.8.2015. Jelikož z obsahu spisu, jakož i z provedeného dokazování se nepodává vědomost žalobců vážící se k odpovědnosti určité konkrétní osoby před 19.8.2013, soud tak s odkazem na ustanovení § 106 odst. 1 o.s.ř. nepovažuje nárok žalobců za promlčený.

10. Rovněž pokud se týká užití ustanovení vážící se k vznesené námitce promlčení, soud se zcela ztotožňuje s názorem, jež vyjádřil Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 31.10.2018 pod sp.zn. zn. 25 Cdo 3377/2018, dle kterého jestliže ke škodní události došlo před 1.1.2014, posoudí se promlčení práva na náhradu újmy na zdraví, která vznikla po tomto datu, podle dosavadních předpisů, tj. podle zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, účinného do 31.12.2013, neboť není důvodu, aby lhůta promlčení sporného nároku byla posuzována jinak. Rozhodné hmotné právo se podává z ustanovení § 3028 odst. 3 věty první a § 3070 odst. 1 o.z., věc se tudíž posuzuje podle dosavadních právních předpisů tj. podle zákona č. 40/1964 Sb. ve znění účinném do 31.12.2013. V rozsudku sp.zn. 25 Cdo 1965/2013 Nejvyšší soud ČR konstatoval, že pro aplikaci přechodného ustanovení obsaženého v § 3079 odst. 1 o.z. není rozhodující okamžik vzniku škody (újmy), nýbrž je toto časové pravidlo spojeno s okamžikem škodní události, tj. zde právě s porušením zákona.
11. Ustanovení § 444 odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb. (o.z.) zakládá originální právo na jednorázové odškodnění pozůstalých uvedených pod písmenem a) - f) za nemajetkovou újmu, která jim vznikne v případě usmrcení osoby blízké. Rozsah odškodnění je dán stanovením absolutních částek, na které pozůstalému vzniká nárok, prokáže-li existenci příbuzeneckého či jiného obdobného poměru s usmrceným, a to bez dalšího dokazování. Tato úprava nedává svoji jednoznačností žádný prostor pro odlišný výklad. Je však natolik paušální, že ji nelze považovat za vyčerpávající řešení daného problému, kdy Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 4.5.2005 pod sp.zn. Pl.ÚS 16/2004 dovodil, že není přípustné rozšiřovat nároky pozůstalé osoby nad nároky v zákoně výslovně stanovené, avšak současně připustil, že pokud by se jednorázová náhrada za ztrátu blízké osoby jevila jako nedostatečná satisfakce za újmu imateriální povahy, pokud by ztráta blízké osoby zasáhla do osobnostní sféry pozůstalého do té míry, že by se odškodnění poskytnuté podle § 444 odst. 3 o.z. jevílo jako nedostatečné, je možné, aby se pozůstalý domáhal náhrady nemajetkové újmy v rámci ochrany osobností dle § 11 o.z.

12. V průběhu řízení vzal soud za prokázané, a to jak z předložených listin, tak i ze shodných skutkových tvrzení, že žalobcům byla zaplacená celkem částka 507.952 Kč, a to prostřednictvím dvou plateb, jak plyne z Oznámení o poskytnutí zálohy ze dne 22.10.2013 a 27.6.2014. První částka ve výši 253.976 Kč představuje 50% zálohu náhrad na jednorázové odškodnění syna (žalobce a)) ve výši 120.000 Kč, jednorázové odškodnění matky (žalobkyně b)) ve výši 120.000 Kč, náklady pohřbu ve výši 12.299 Kč, smuteční hostinu ve výši 808 Kč, vsyp ve výši 569 Kč a nájem hrobového místa ve výši 300 Kč. Rovněž i druhá částka ve výši 253.976 Kč představuje 50% doplatek náhrad sestávající se z identických podčástí, jakož i důvodu platby. Lze tak spolehlivě uzavřít, že nárok žalobců, jež plyne z ustanovení § 444 odst. 3 o.z. byl žalovaným, již v červnu roku 2014 uspokojen a soudu tak nezbylo, než žalobu jako nedůvodnou z důvodů shora uvedených zamítnout.
13. Výrok o náhradě nákladů řízení je odůvodněn ustanovením § 142 odst. 1 o.s.ř., kdy soud plně úspěšnému žalovanému ničeho nepřiznal, neboť tento se svého nároku výslovně vzdal.
14. Výrok o náhradě nákladů řízení státu je odůvodněn ustanovením § 148 o.s.ř. ve spojení s § 150 o.s.ř., kdy soud s ohledem na předmět tohoto sporu, jakož i na výši nákladů, jež státu vznikly, tomuto účelně vynaložené náklady tohoto řízení nepřiznal.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat odvolání do 15 dnů ode dne doručení jeho písemného vyhotovení ke Krajskému soudu v Brně prostřednictvím soudu zdejšího a to ve třech písemných vyhotoveních.

Brno 7. února 2019

JUDr. Miroslav Král, v.r.
předseda senátu